



Nada Pischová
VYPŮJČENÁ
MINULOST

Nada
Pischová



**VYPŮJČENÁ
MINULOST**

Co se stane, když objevíte
deník své matky

© Naďa Pišchová, 2019

© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2019

Cover Illustration © MespiliaShutterstock.com

ISBN tištěné verze 978-80-7597-336-8

ISBN e-knihy 978-80-7597-360-3 (1. zveřejnění, 2019)

~ *Kapitola I*

„Ty jsi nekoupila prosecco!?“ zakřičel Viktor do rozlehlého prostoru jídelny při pohledu do otevřené lednice.

„Proč hned předjímáš, že jsem ho nekoupila?“ ohradila se jeho žena Jana, zatímco se snažila zapnout náušnici v pravém uchu.

„Takové pitomé zapínání může vymyslet snad jenom chlap!“ procedila naštvane mezi zuby, když se jí ani napotřetí nepodařilo protáhnout háček přední strany zapínání náušnice do oka v jeho zadní části. Viktor, štíhlý, dobře vypadající padesátník se s Janou seznámil ještě na studiích na právnické fakultě. Byla výrazná, chytrá, krásná, sebevědomá a všechno to o sobě věděla. Tehdy to Viktorovi imponovalo. Vzali se až pět let po skončení školy, po „sametové revoluci“. Nechtěla nic uspěchat. On byl zamilovaný do ní a ona byla zamilovaná do příležitostí, které před ní, mladou šikovnou právničkou, nová doba otvírala, a vdávat se vůbec nechtěla.

„Já nic nepředjímám, jen chci vědět, jestli máme prosecco, když není v lednici! Abych ho nemusel hledat po celém baru... To je tak těžké mi odpovědět?!“ Viktor nepřestával prohledávat obrovskou lednici a přeskupovat její obsah z jedné strany na druhou: francouzské a belgické paštiky, řecké jogurty, maďarské papričky, holandskou goudu, švýcarský ementál, italskou mozzarellu, ruský kaviár, španělskou šunku, řecké olivy, mexickou salsu, italská sušená rajčata, skotského uzeného lososa, ančovičky a artyčoky, mortadelu a asparágus, polníček, pesto a gonzolu...

„Jen PROSECCO nikde!“ zakřičel našťavaně Viktor do lednice a třískl dvířky, až se sklenice a lahve uvnitř hlasitě rozcin-kaly.

„Ale jistěže předjímáš! Takhle se neptá člověk, který se chce něco dozvědět!“ pokračovala mentorským tónem Jana, když k němu přišla z opačné strany haly, kde ještě před chvílí u velkého francouzského okna s výhledem na Prahu neúspěšně zápasila s náušnicí v pravém uchu.

„Ty ses nezeptal: ‚*Koupila jsi prosecco?*‘ což je věta tázací, ale: ‚*Ty jsi nekoupila prosecco!*‘ což je věta utvrzovací, kterou si s tou svojí nesnesitelnou ironickou povýšeností chceš jen potvrdit automatickou domněnku, že jsem něco neudělala!“ pokračovala se stupňujícím oportunismem Jana „...cítíš ten rozdíl? ‚*Ty jsi nekoupila prosecco!?*‘ To je přece kudlička mezi žebra, zdvižený prst, abys mi ukázal, že jsi lepší, pro-

tože ty bys to prosecco na rozdíl ode mne určitě koupit nezapomněl!“ V rozčilení šklubla rukou, čímž se jí konečně podařilo zavřít nepraktické zapínání pravé náušnice. Pak začala provlékat i tu levou, což jí jako levačce šlo o poznání lépe.

„Nic nepředjímám, nepředpokládám, nedemonstruji, nedokazuji...“ ohradil se podrážděně Viktor. „Chci jen vědět, jestli máme prosecco, nebo ne! Tak na mě nezkoušej ty svý advokátský kecý!“ Viktor si rozčileně napustil do sklenice vodu a hltavě ji vypil. Pak strhl vyžehlenou košili připravenou na židli a šklubavými pohyby si ji začal oblékat.

„Tak proč se nemůžeš jednoduše zeptat: *„Máme prosecco?“* Proč do toho musíš vnášet provokaci?!“ pokračovala Jana neústupně.

„Dobře tedy. Máme prosecco?“ zopakoval Viktor podrážděně.

„Tak vidíš, že se to dá i bez hádky,“ uzavřela s uspokojením Jana a oddechla si, že se jí už obě velké náušnice se třpytivými brilianty bezpečně houpaly na uších.

„Ne, prosecco nemáme.“ odpověděla klidně a nastavila muži záda s otevřeným zipem modrých koktejlových šatů.

„Zapni mi to!“ prohodila direktivně.

„Takže ty jsi to prosecco nekoupila!?“ Viktor prudce zatahl za dlouhý zip šatů podél celých ženiných zad, až sebou šklubla.

„Au!“ vyjekla, „chceš se zase hádat?“ odsekla mu Jana z rychlé otočky, kterou zastavila až s přísným pohledem do Viktorových očí. „Nechápu, proč ze všeho hned děláš scénu. Nemáme prosecco, to je toho!“ dodala sebejistě, upravila si sukni šatů a odešla směrem k chodbě.

„Víš co, mně jsou nějaké hádky ukradené!“ křičel Viktor jejím směrem. „Dobře víš, jak mi na té večeri záleží, tak proč je tak těžké koupit podělané prosecco?!“

„No tak jsem ho nekoupila. A co?! Dělán dost ostatních věcí, které ti zřejmě unikají. Kvůli jednomu proseccu pro Štefanku se fakt nezblázním! Tak zavolej do Wine and Food, objednej celý karton a přivezou ti to do půlhodiny zadarmo. To je toho! Nemám náladu dělat ze všeho hned aféru...“ ukončila Jana debatu a pokračovala v odchodu z haly směrem k chodbě. Po cestě se otočila ke kuchyni, kde dva najatí profesionální kuchaři chystali menu pro dnešní důležitou večeri.

„Chlapci, doufám, že to stihnete včas. Slyšeli jste, jak na tom panu domácím záleží. Všechno musí být perfektní, tak se snažte!“ pronesla k nim ironicky, aby to Viktor slyšel.

„Samozřejmě paní doktorko, všechno klapne na jedničku, za to vám ručíme, můžete se spolehnout,“ odpověděl jeden z nich a opatrně zvedl oči od hrnce. Mladí, šikovní kuchaři, oplývající neutuchajícím entuziasmem, neohroženými ambicemi a zářivou vizí své hvězdné budoucnosti, připravili na dnešní večer speciální menu:

Salát z řepy, kozí sýr, piniové oříšky

~~~

*Pečené kachní foie gras, podávané s rebarborou a perníkem  
nebo*

*Krémová polévka ze zeleného chřestu s ragú ze smržů*

~~~

*Na pánvi pečený sumeček africký, kuřecí štáva,
jemně krájené houby, pórek
nebo*

*Prso z jarního kuřete, kuřecí kroketa, kukuřičné pyré,
dušená kukuřice, divoká brokolice*

~~~

*Jablečno-lilkový tarte tatin, sorbet z červených pomerančů*

„A ne abyste poškrábali desku; je z brazilské žuly – stála víc, než vy dva vyděláte za celý život,“ poznamenala při odchodu ještě Jana směrem ke kuchařům.

„Dobrý den, chtěl bych si objednat karton prosecca s okamžitým dovozem. Máte Visconti della Rocca?“ slyšela

ještě Jana, jak Viktor volá do Wine and Food. „Dobře, ale vychlazené... Jak to, že nemáte vychlazený celý karton? Co je mi po tom!? Nějak si to vyřešte! Potřebuju, aby byly alespoň tři lahve už teď pořádně vychlazené... No, tak to bych řekl, že to zvládnete...! Do půlhodiny. Nashle...“ Viktor rozčileně odhodil telefon na stůl. „Kdyby každý dělal pořádně, co má, bylo by všechno jednodušší!“ utrousil ještě na odchodu.



„Terezo, už jsi oblečená?“ zakřičela Jana směrem ke schodišti do patra k pokoji jejich sedmnáctileté dcery.

„Ještě ne!“ dostalo se jí rychlé ozvěny seshora.

„Jak to, že ještě nejsi oblečená, co tam děláš tak dlouho?“ zakřičela výhružně Jana tím směrem a rychlými kroky vyběhla po schodech nahoru. Bez varování vtrhla do dceřina pokoje: „Jasně jsem ti říkala, že se máš...“ Jana se zarazila při pohledu na dceru s upravenými vlasy a jemně nalíčeným obličejem stojící uprostřed místnosti, oblečenou v elegantních květovaných šatech. „Tos mi nemohla říct, že už jsi hotová? To mne musíš hnát nahoru?“ Jana po prudkém běhu do schodů, při kterém si málem natrhla rozparek koktejlových šatů, stěží popadala dech.

„Já myslela, že se tady bez křiku nic neobejde, tak jen zachovávám kolorit rodiny,“ odsekla dcera pohupující se před zadýchanou matkou provokativně v bocích.

„Nebud' drzá! A varuji tě, neopovaž se udělat ostudu!“ Jana pohrozila dceři vztyčeným ukazovákem levé ruky. „A koukej si sundat tu náušnici z nosu...“

„To není náušnice, ale piercing, a kdybych ho sundala, zůstane mi v nose odpuzivá díra, což by mohlo naše vzácné hosty pohoršovat ještě víc. Třeba by si pak mysleli, že mám nějakou ošklivou nemoc...“ odsekla Tereza a předvedla pokřivenou grimasu. „A to se jako dostaví i ta jejich vystajlovaná fiflena?“

„Ano a budeš se k ní chovat slušně, jinak jsme spolu skončily! A hoď sebou... za chvíli jsou tady!“ Jana se otočila ke schodišti, seběhla několik schodů, ale uprostřed se zastavila a pohlédla zpět k dceři, postávající ve dveřích pokoje. Zasněně a trochu váhavě se na ni usmála.

„Nechtěla bys být zase moje roztomilá holčička?“ zeptala se dcery opatrným hlasem s náznakem něhy. Tereza z tak nečekaného projevu matčiny citovosti znejistěla. Oči jí zvlhly a černou linku spodních víček přešla kapka slzy. Než stihla svůj zrak, zalitý nechtěnou teplou slzou, odvrátit k obrazu nad schodištěm, zadívala se matce zkoumavě do tváře. Slza se neudržela a ukápla do výstřihu jejích květovaných šatů. Neřekla nic. Matka ještě chvíli setrvala v naději, že získá dceřino pochopení, ale po krátkém okamžiku citovosti se otočila zpět ke schodišti a sešla do haly.

„Tak sebou hoď, ať nemusíme čekat!“ zavolala za sebe.

~

Štefankovi přišli s desetiminutovým zpožděním, gestem dominance, které si vždy rádi dopřávali. Oskar a Ivana Štefankovi, oba dobře vypadající ‚mladí‘ padesátníci, kteří strojenou svěžestí a neutuchající demonstrací mladistvosti prezentují svoji odlišnost od všech předchozích generací opotřebovaných ‚starých‘ padesátníků. Byli přesně takoví, jací chtěli být. Oba opálení, téměř bez vrásek, a hlavně s dobrou náladou. Přišli se svojí jedinou, výstavní dcerou Veronikou, dokonalou mladou dívkou současné doby, jejíž značkovost ve všech směrech, ohledech a podobách byla nepřehlédnutelná.

Měli by jí na prdel vypálit *Louis Vuitton*, aby se hned poznalo, k jakému stádu patří, pomyslela si Tereza, když ji viděla přicházet společně se stejně značkovou matkou, pro kterou si zase Terezina máti Jana připravila trapnou lichotku, že s dcerou vypadají jako sestry a jsou téměř k nerozeznání.

Směšné, naprosto bez fantazie – ušklíbla se v duchu Tereza nad matčinou strojeností a nezvykle vlezlým tónem. Usoudila, že drsnost, jízlivost, ironie a sarkasmus jdou matce mnohem lépe a že by se k nim měla co nejrychleji vrátit, jinak tady hrozí trapná nuda. Ne že by Tereza svou matku litovala, jen ji to nebavilo. Janě ale vlastní směšnost nevadila. Servilita pro ni představovala jen nástroj, se kterým zacházela jako zručný rutinér. Nic víc. Dokonale ji oddělila od sebe samé a nijak zvlášť si ji nepřipouštěla. Když usazovala Ivanu s Veronikou na jejich místa u designově vyzdobeného stolu v jídelně, přímo naproti

francouzskému oknu s výhledem na Prahu, ještě dodala, že paní Štefanková vypadá stále mladší a jak se při tom všem, co zvládá, dokáže udržovat v tak skvělé kondici. Obě ženy si stále vykaly. Cítily se při tom klidnější a sebejistější. Vykáni umožňovalo jejich lichotkám uchovat si formálně-společenskou funkci a neočekávat, že by snad mohly znamenat nějakou upřímnost. Když se pak Jana posadila ke stolu naproti Ivaně Štefankové, v duchu škodolibě počítala vrásky na jejím obličeji.



Viktor usadil Oskara Štefanku, miliardáře, obchodníka s nemovitostmi, majitele několika administrativních budov, obchodních center, mnoha bytových domů a největší stavební firmy, do čela stolu. Štefanka byl původem ze Slovenska a ačkoliv se tvrdošíjně snažil mluvit česky, silný přízvuk a časté slovakismy jej vždy rychle prozradily. Nikdo si však nedovolil mu nerozumět, či jej dokonce opravit. Viktor nad jeho pracovními texty vždy tiše trpěl trýznivým nutkáním dravě se na ně vrhnout a křiklavé hrubky opravit. Neomalené šéfovy texty jej tiše iritovaly a už od začátku, co do Štefankovy firmy nastoupil, cítil, že svoji pedantskou posedlost po gramatické čistotě nebude schopen dlouho potlačovat. A pak s jedním z firemních e-mailových oběžníků přišla chvíle, o níž Viktor tušil, že nastane, ale nebyl z ní nijak nadšen. Jednoduše už to nevydržel a v krátkém šéfově sdělení opravil „i“ ve slově „bylí“

na „byly“ s tvrdým „y“. Když do věty místo řvoucí hrubky zasadil správné písmenko, pocítil úlevu. Opravený text potom odeslal dál. Viditelně uspokojený svojí odvahou se opřel do židle a s rukama spuštěnými podél těla očekával Štefankovu prudkou zpětnou reakci. Jenže taková titěrnost stála mimo dosah Štefankovy rozlišovací (a rozčilovací) schopnosti a opravy svého textu si vůbec nevšiml. Nestalo se nic. Viktor si tehdy zhluboka oddechl a štěstěně, která jej uchránila od trestu, slíbil, že ji raději dál pokoušet nebude a už to znovu neudělá.

Jenže následný pocit zadostiučinění z tajné záškodnické akce, který přichází až v druhém sledu jako dochuť kvalitního vína, se mu zalíbil natolik, že za několik dnů, když první leknutí opadlo, akci zase zopakoval a pak ještě mnohokrát. Osmělil se a vášnivě začal vyhledávat příležitosti k dalším sabotážním korekcím Štefankových textů. S apetitem labužníka do nich vstupoval jako partyzán na nepřátelské území a měnil krajinu neomaleného cizáckého jazyka k obrazu svému. Najednou cítil převahu, sílu a dynamickou energii hybatele dějů. Chvějivé vzrušení jej prostoupilo pokaždé, když přeposílal Štefankovy e-maily do firemního oběhu se svými korekcemi. Z některých reakcí kolegů po čase zjistil, že nezůstal nepochopen. Měl své čtenáře, příznivce a obdivovatele, kteří v jeho úpravách hledali tajné vzkazy či kódy a netrpělivě čekali na další Viktorovy gramatické kreace. Povzbuzen nečekaným zá-



jmem, stával se stále odvážnějším a nebojácnějším a své umění postupně zdokonaloval a rozšiřoval o další jazykové prvky – archaismy, stará pravidla pravopisu z různých období, změny slovosledu či interpunkce, které posouvaly či měnily význam sdělení. Každý opravený text si v e-mailovém řečišti začal okamžitě žít vlastním životem a nést svůj příběh, který na něj společenstvo tajných čtenářů nabalovalo řetězením smyšlených jinotajů. Posílen kódovanými projevy podpory a obdivu kolegů si Viktor jednotlivé chyby začal pečlivě vybírat tak, aby v kontextu s obsahem či okolnostmi skutečně tvořily tajnou šifru a sdělení. Jeho odvážné sabotérské alter ego, maskované přirozenou zdrženlivostí tichého introverta, si svá bezvýznamná vítězství tiše vychutnávalo. Také díky tomu se pro něj kontakt se Štefankou stal o něco snesitelnějším.

„Máte to tu pěkné,“ zhodnotil Oskar Štefanka vkusně zařízený salon vily, když usedl do čela stolu sice bokem k francouzskému oknu, ale i tak s poměrně velkou částí výhledu na město. Metropole, na kterou mezitím sedala tma, pod nimi pulzovala jako rozzářená Paříž.

„Ten výhled, ten je absolutně luxusní,“ zhodnotila Ivana Štefanková. Slovo „luxusní“ užívala při komentování všeho, co jí připadalo dostatečně reprezentativní pro vysokou úroveň, kterou sama sobě prisuzovala. „Vid?“ přitakala si ještě s dcerou.

~

Nejdříve se podával salát z řepy s kozím sýrem a piniiovými oříšky. Poté jako teplý předkrm pečená kachní foie gras, servírovaná s rebarborou a perníkem. Dali si je všichni kromě Oskara Štefanky, jemuž se při pohledu na vybranou specialitu vybavilo, jak jako malý chlapec na slovenské dědině musel vykrmovat kachny a husy a cpát jim do jícnu směs předvařené kukuřice za pomoci podomácku vyrobeného strojku podobnému mlýnku na maso, jímž se směs násilně vtlačovala do jícnu, až se drůbeži dělaly z obou stran krku tvrdé boule. Když se zvíře začalo dávit, musel vtlačovat hroudu kukuřičné směsi prsty podél krku ještě hlouběji, až to husa či kachna spolykaly. Zvíře přitom vyděšeně sípalo, tak jej zaklekl, aby se nemohlo bránit, a přitom se navzájem dívali do svých vystrašených očí. Když se i tak některý pták vysmekl a kladl odpor, kejhal nebo káchal a divoce třepal křídly, musel jej malý Oskar svázat páskem od kalhot. To vše jenom proto, aby byly husy a kachny pořádně vypasené a měly tučná zbytnělá játra. Malému Oskarovi se přitom pokaždé zvedl žaludek a častokrát i zvracel. Někdy se při nešikovné manipulaci se strojkem podařilo nebohé zvíře přidusit. To pak babička rychle přiskočila, vzala opeřence za nohy, otočila ho ve vzduchu hlavou dolů a třásla jím tak dlouho, až hrouda kukuřice vypadla z krku ven. Když ani to nepomohlo, sebrala ze špalku ostrý řeznický nůž a drůbež rychlým pohybem zápěstí podřízla. Velmi se však zlobila, protože přišla o zvíře dřív, než bylo dostatečně vypasené

a vhodné k prodeji. Oskar u toho obvykle omdlel. Byl chudo-krevný, a tak jej nutili jíst chleba s husími játry a sádlem, aby zesílil. Vždy si u toho vybavil ten vyděšený ptačí pohled a udělalo se mu zle. Kachní ani husí játra zbytnělá trýznivým přezíráním ubohých ptáků (foie gras – jak tomu něžně říkají Francouzi) proto Štefanka v dospělosti už nikdy nejedl. To ovšem Jana ani při úzkostlivé přípravě slavnostního menu nemohla vědět. Takové malé faux pas s foie gras. Oskar Štefanka si proto dal raději krémovou polévku ze zeleného chřestu.

K pití se podávalo dobře vychlazené prosecco a pak chardonnay ze sklepů Coppola. Pro děvčata byla připravená okurková, limetková a mátová limonáda. Samozřejmě vše v nejlepší „bio“ kvalitě.

Malá podsaditá žena v bílé vyžehlené zástěře odnesla nádobí po předkrmu a potom asistovala kuchařům při servírování hlavního chodu – na pánvi pečeného afrického sumečka nebo prsa z jarního kuřete.

„To je paní Slancová, maminka Tereziny spolužačky, poprosili jsme ji o výpomoc,“ vysvětlovala Jana rychle hostům, když jim paní Slancová brala talíře ze stolu.

„To chápu, my máme taky služku, ono to jinak ani nejde,“ zapojila se Ivana Štefanková a odhrnula si z obličeje dlouhé blond vlasy.

„Ale paní Slancová není služka, jen k nám přišla na výpomoc,“ ohradila se Jana.

„Ale moje milá, vždyť se není za co stydět. Proč zastírat, že jako vyšší třída si můžeme dovolit mít služky. Kdysi to bylo úplně normální. Vždyť jim koneckonců dáváme práci a peníze, tak proč pěstovat falešné rovnostářství, že Oski?“ pokračovala Ivana a pokývla hlavou na svého muže, žvýkajíc kousky ryby.

„Samozřejmě, máš pravdu. Rovnostářství jako historický experiment se neosvědčilo, tak jsme se vrátili k vyzkoušenému modelu sociálních vrstev. Já jsem spokojený, proč by sa mali mať neschopní stejně dobře ako ti schopní,“ navázal Oskar na svoji ženu, viditelně uspokojen svým společenským postavením.

„Ale paní Slancová není služka!“ trvala si hádavě na svém Jana a na moment vypadla z poctivě pěstěné servility. Paní Slancová nereagovala, ale zřetelně zrychlila tempo pokládání talířů na stůl, aby mohla co nejdřív zmizet na záchod.

„Paní Slancová je naše známá a jen nám vypomáhá, to je všechno,“ hájila ji Jana, když viděla, jak mizí rychle v chodbě.



Dcera Štefankových Veronika se nijak nezapojovala; tiše konzumovala luxusní samotu opečovávaného jedináčka a souvislosti přítomných dějů nechala volně probíhat mimo sebe.

Tereza si po chvílce všimla matčina strnulého znechuceného pohledu zacíleného na Veroničiny ruce a na příbor

v nich. Nemohla nezachytit sice maskovaný, ale pro dceru dobře pozorovatelný údiv. Zнала matku tak dobře, že nemohla nepochopit jeho důvod. Slečna Štefanková držela příbor obráceně a úplně špatně – vidličku i nůž měla plandavě uchopené v měkkých prstech mezi palcem, ukazovákem a prostředníkem jako tužku blízko u hlavice příboru, zápěstí povolená a lokty volně opřené o stůl. Maso si prapodivným šhubáním nože jen utrhovala a pak hrnula na vidličku jako na lopatu. Lokty neodlepila od stolu dokonce ani tehdy, když dávala sousto do úst, takže se musela sklánět hluboko k vidličce, až její dlouhé blondaté vlasy olizovaly mastný okraj talíře. Tereza nenápadně pozorovala matčino zneklidnění a čekala, jak si matka, vždy bezpodmínečně trvajíc na přesném dodržování pravidel stolování, s tímto esteticky odpudivým výjevem poradí. Vychutnávala si matčinu postupující obsesivní neurotizaci, provázenou konsternovanou ztuhlostí a neschopností odtrhnout zrak od dívčinyh nemotorných rukou. Tereza věděla, že se matka v takové situaci obvykle neovládne a v zachvatu nepřičetnosti je schopna třeba i úplně cizímu člověku v restauraci vyškubnout příbor z rukou a vztekle, mumlajíc něco o nevychovaných buranech, demonstrovat jeho správné držení, přičemž odchycený nebožák se v šoku z nečekáného ataku ani nestihne bránit. Teď Tereza pobaveně sledovala bublající tlak na matčině spánku, neodvratně směřující k nekontrolovatelnému výbuchu, ve chvíli, kdy Veronika položila